AARON WALAYAT: O REABILITARE A LUI ROCKWELL DIN CULTURA KITSCH-ULUI

Autor: Iarina Albu | 26 octombrie 2022

Un articol de *Aaron Walayat* pentru *The Public Discourse*

Articol original: *Rehabilitating Rockwell from the Culture of Kitsch*

Când eram copil, familia mea obișnuia să meargă la un restaurant local, un bufet amenajat nostalgic, care se străduia să emuleze stereotipii unui local de la țară încercând să redea sentimentul de „acasă”. În acord cu tema, pereții restaurantului erau decorați cu printuri mărite ale copertelor revistei *Saturday Evening Post*, o revistă americană care a fost publicată săptămânal din 1897 până în 1963. Copertele alese au fost ilustrate de Norman Rockwell.

Îmi amintesc și acum câteva dintre ilustrațiile din restaurant. Una dintre ele era faimoasa *No Swimming* (1921). Aceasta înfățișează un grup de băieți de pe care picură apă și care își storc hainele în timp ce aleargă. Băiatul din față are capul întors. Are ochii mari, cu sprâncenele ridicate și verifică dacă un proprietar nevăzut este încă în urmărirea grupului. O alta era *Tough Call* (1948), în care trei arbitri de baseball, strânși laolaltă, se uită la un nor întunecat care trece deasupra stadionului de baseball. Unul dintre arbitri își întinde mâna, simțind picurii prevestitori ai ploii care se apropie.

Copertele lui Rockwell au fost bine primite la vremea lor și continuă să fie apreciate. A fost un excelent povestitor vizual și, cu talentul său pentru expresiile faciale și compozițiile corporale pline de umor, ilustrează în mod revelator narațiunea. Dar, în ciuda popularității lor, lucrările lui Rockwell sunt deseori catalogate drept „kitsch”.

În cartea sa *Music as an Art*, Roger Scruton a comparat single-ul din 1996 al lui Toni Braxton, *Un-break My Heart*, pe care îl descrie ca fiind „kitsch”, cu muzica pop a trupei Beatles, o formație rock pe care o descrie ca fiind „articulată ritmic” și capabilă de „sentimente directe”. Ideea este că muzica pop nu este kitsch în virtutea faptului că este muzică pop și că este capabilă să transmită sentimente reale. Creația lui Rockwell este

poate mai degrabă „cultură pop” decât „cultură înaltă”, dar, la fel ca muzica Beatles, cred că opera sa este capabilă să surprindă sentimente reale și „directe”.

Dacă cultura pop este capabilă să exprime sentimente directe, nu trebuie să fie complet dată la o parte ca fiind kitsch. Poate că aceste lucrări nu comunică experiențe noi în modul în care o pot face operele de artă de o frumusețe transcendentă, dar ele pot totuși surprinde frumusețea din banalitatea vieții obișnuite. Acest tip de lucrări merge dincolo de simplul kitsch, deoarece ne pregătește pentru alte opere de artă. Astfel, îl putem reabilita pe Rockwell din cultura kitsch-ului, deoarece ansamblul său de lucrări, care exprimă sentimente reale, ne pregătește pentru o experiență mai complexă a frumosului.

Critici legate de arta lui Rockwell

Arta lui Rockwell a fost criticată îndelung. Unii o consideră „artă de joasă speță”, realizată în scopuri comerciale. Alții o critică pentru că portretizează o Americă idilică care „nu a existat niciodată”, care nu reflectă pluralismul Americii (un pluralism care exista și contemporan lui Rockwell). Cu siguranță, temele culturale ale lui Rockwell se concentrează de obicei asupra americanilor albi. Temele religioase sunt fie generic creștine, fie vag protestante. Temele legate de statutul social se concentrează pe oamenii cu venituri financiare confortabile. Lumea lui Rockwell este prea frumoasă, prea inocentă, prea artificială.

Pe de altă parte, apărătorii lui Rockwell dau ca exemplu de obicei lucrările sale ulterioare. Aceștia notează că *Saturday Evening Post*, ale cărui coperte Rockwell le-a ilustrat timp de 47 de ani, a impus restricții artistice serioase asupra ilustrațiilor lui Rockwell. În plus, Rockwell este de timpuriu un exponent al unei anumite perioade, o America de la începutul secolului XX care era deja nostalgică după „vremurile bune”, care țin de un altădată confuz. Mai târziu, în 1963, Rockwell va părăsi *Post* pentru revista *Look*. În activitatea sa la *Look*, Rockwell a explorat teme mai serioase, cum ar fi mișcarea pentru drepturile civile.

Apărătorii lui Rockwell vor da ca exemplu și *The Problem We All Live With* (1964), și *Murder in Mississippi* (1964) pentru a contracara acuzația că lucrările lui Rockwell sunt simple meditații nostalgice. Mai târziu, Rockwell a oferit o imagine mai completă a unei Americi care intră în lumea idilică a primelor lucrări ale artistului. Tabloul lui Rockwell din 1967, *New Kids in the Neighborhood*, este, după părerea mea, cel mai bun exemplu în acest sens.

Este Rockwell kitsch?

Dar, dincolo de contextul social, lucrările lui Rockwell sunt considerate de obicei „kitsch”. Roger Scruton a descris kitsch-ul ca fiind „o încercare de a avea emoții pe bani

puțini – încercarea de a părea sublim fără a face efortul de a fi astfel”. În altă parte, el îl definește ca fiind „artă falsă, care exprimă emoții false, al cărei scop este de a înșela consumatorul, făcându-l să creadă că simte ceva profund și serios, când de fapt nu simte absolut nimic”.

Poate că Rockwell știa că este un creator de kitsch-uri. Când criticul de artă Clement Greenberg era student la Bennington College, a călătorit în Massachusetts pentru a-l întâlni pe Norman Rockwell. Întâlnindu-l, Greenberg a spus: „Mă bucur să vă cunosc, domnule Rockwell; sunteți idolul meu”, la care Rockwell ar fi răspuns: „Domnule Greenberg, aș fi sperat că m-ați depășit până acum”. Anecdota lui Greenberg sugerează că Rockwell este menit să fie depășit și că el însuși a vrut să fie lăsat în urmă de către studenții serioși ai artei.

Continuă Rockwell să fie popular pur și simplu pentru că opera sa este ușor de consumat? Acesta ar putea fi cu siguranță unul dintre motive. Alte motive pot include competența sa tehnică și schimbările tematice semnificative din punct de vedere social. Dar, dincolo de acestea, cred că lucrările lui Rockwell (chiar și cele mai vechi) conțin o valoare dincolo de faptul că sunt fi comercializabile. Nu încerc să susțin că Rockwell nu este kitsch. (Nu cred că sunt capabil să apăr o astfel de afirmație.) Cu toate acestea, cred că opera lui Rockwell transmite sentimente reale și rămâne o forță a culturii pop capabilă să exprime sentimente reale, mai degrabă decât un simplu sentimentalism ambalat.

Sentimente reale

Când mă gândesc la kitsch, am tendința de a mă gândi la artiști comerciali precum Thomas Kinkade. Din nou, în copilărie, picturile lui Kinkade cu căsuțe și cabane mi se păreau atrăgătoare. Kinkade s-a autopromovat ca „Pictor al luminii”, folosindu-și abilitatea de a contrasta lumina naturală și cea artificială pentru a crea o „atmosferă familiară”. Scruton și Greenberg probabil că ar cataloga lucrările lui Kinkade drept kitsch pentru sentimentalismul său fabricat.

Picturile lui Kinkade sunt primitoare. Cei din afară privesc tabloul cu o senzație de sentimentalism și falsă nostalgie. Dar observatorul nu poate face niciodată parte din lumea transmisă prin lucrare. El poate doar privi tabloul și își poate imagina cum ar putea fi viața într-un astfel de loc, dar aceast lucru nu este mai mult decât o falsă nostalgie. Privitorii nu au trăit niciodată în realitate într-un astfel de loc, iar includerea lor în lume ar călca în picioare integritatea acesteia. Farmecul tabloului constă în faptul că tu, observatorul, nu poți face niciodată parte din el.

Am putea spune același lucru despre Rockwell. Lucrările lui Rockwell evocă uneori o falsă nostalgie. Celebra lucrare a lui Rockwell, *Freedom from Want* (1943), înfățișează fețele fericite ale familiei care așteaptă curcanul de sărbători. Zâmbetele sunt însă

monotone și doar vag mulțumite. Toată lumea are același zâmbet și nimeni nu spune cu adevărat nimic. Ei nu sunt fericiți dintr-o anumită cauză, ci pur și simplu sunt.

Dar nu toată arta lui Rockwell este definită de o nostalgie fără fond. Să luăm o copertă din 1918 a publicației *Saturday Evening Post* intitulată *Children Dancing at a Party*. Imaginea înfățișează patru copii. În față se află un băiat, care se retrage din fața unei fete. Sprâncenele îi sunt ridicate, ca și cum și-ar cere iertare – ochii mari, obrajii roșii, gura ușor întredeschisă. Fata s-a dat și ea înapoi, dar este aplecată și își prinde piciorul. Fruntea ei este încruntată, în timp ce se uită la băiat cu o expresie ofensată. Este destul de clar că băiatul a călcat pe piciorul fetei în timp ce dansa. În spatele acestui cuplu se află un alt cuplu tânăr, amândoi amuzați de nenorocirea primului cuplu. Fata își întoarce capul zâmbind larg, iar ochii ei mari par să indice un ușor amuzament. Acest lucru este în contrast cu partenerul ei de dans, un băiat, ai cărui ochi strâmbi și gura largă, cu un râs zgomotos, dezvăluie *schadenfreude*-ul său încântat.

Această reproducere m-a amuzat întotdeauna. Ceea ce evocă acest răspuns la această gravură este reprezentarea banalului – micile jigniri și micile reflecții care constituie cea mai mare parte a divertismentului din viața de zi cu zi. Lucrările lui Rockwell sunt pline de umor, iar umorul său provine din puterea de a se bucura de banalitatea lucrurilor.

Banalitatea și limitele lui Rockwell

Are banalitatea un loc în artă? Subiectul preferat de Rockwell sunt experiențele mundane, nu cele sublime, cum ar fi reprezentarea pasională a experienței religioase de către Bernini în *Extazul Sfintei Tereza*. Poate că sensul kitsch-ului este acela de a trăi în banalitate. Dacă este așa, atunci Rockwell este cu siguranță kitsch, deoarece lucrările sale sunt concepute pentru a ne conecta cu lumea așa cum o cunoaștem. Arta timpurie a lui Rockwell face apel la amabilitățile noastre. Este menită să ne amintească de sentimente reale, mai degrabă decât să ne ofere noi experiențe prin intermediul operelor de artă. Lucrările lui Rockwell nu sunt provocatoare în felul în care este *Extazul*, iar Rockwell nu este transcendent în felul în care este Bernini.

Există oare frumusețe în banal? Ceea ce este important nu este doar să transcendem banalul, ci să găsim transcendentul în banal. Un mare artist ar trebui să fie capabil să arate aspectele transcendente ale banalului. Nu pot spune dacă Rockwell a fost acest tip de artist – multe dintre lucrările sale se încadrează în mod special în sentimentalismul fabricat al kitsch-ului.

Dar există o diferență în Rockwell care îl face să se deosebească de creatorii de kitsch-uri. Chiar și în arta sa timpurie, a exprimat sentimente – sentimente reale, nu sentimentalism fabricat. Arta lui surprinde sentimente în bucuriile banale ale vieții obișnuite, exprimate într-un mod care evocă experiențe împărtășite de observator. Rockwell merge dincolo de simpla nostalgie. Lucrările sale nu sunt doar o reamintire a

unui timp trecut, ci și a unor experiențe umane care s-au întâmplat, se întâmplă în prezent și se pot întâmpla din nou.

Dar pentru aceia dintre noi care caută frumusețea, opera lui Rockwell nu merge suficient de departe. Nu este transcendentă, nu caută nimic mai mult decât bucuria din banalitatea vieții obișnuite. În căutarea sublimului, Rockwell nu poate fi ultima oprire. Poate că trebuie să învățăm să îl depășim. Dar asta nu înseamnă că trebuie să renunțăm la aprecierea noastră pentru ceea ce opera sa a putut face. Spre deosebire de creatorii de kitsch-uri, Rockwell este capabil să creeze artă care exprimă sentimente reale. Dar arta lui Rockwell nu este punctul final. Opera sa *ne pregătește*, în schimb, pentru mai mult, pentru a experimenta sentimentele exprimate într-o lucrare, mai degrabă decât pentru a fi doar fermecați de o lume ireală, îndepărtată și pitorească.

Imagine: Norman Rockwell – Freedom from Want (1943); *Sursă:* Wikiart